

Тофиг Бакыханов

ГҮДСИДЭН СӨЗ ДҮШЭНДЭ

*Фортениано илэ
охунал үгүйн романслаф*

ИШЫГ 1978

Тарихчи, алим, һәрби хадим, шаир, тәрчүмәчи кими танынан бир инсанын — Аббасгулу Аға Бакыхановун һаггында јазылмыш бәдиһи әсәрләрдән биринин мүәллифи, һәм дә Азәрбајчан ССР Әмәкдар Инчәсәнәт хадими, һөрмәтли бәстәкарымыз Тофиг Бакыхановун динләјичиси кими, «Гүдсидән сөз дүшәндә» романслар мәчмуәсинә кириш әвәзи бир нечә сөз демәк мәним үчүн чох хошдур.

Аббасгулу Аға Бакыханову, адәтән, «Азәрбајчан тарихинин атасы» адландырырлар. Мә'лум олдуғу кими, бөјүк тәдгигатчы «Күлүстан-Ирәм» китабында 1813-чү илдә Күлүстан мүгавиләсинә гәдәрки тарихимизи илк дәфә мүәјјән бир системлә, ардычыллыгла гәләмә алмышдыр. Низами Кәнчәвидән та һачы Зејналабдин Ширванијә гәдәр илк мә'лумат вердији үчүн мәнә елә кәлир о, әдәбијјат тарихимизин дә атасы сајыла биләр. Бу да тәбиидир. Чүнки, Бакыханов марағлы бир әдәби мүһитдә даврамыш, кәзәл, лирик ше'рләрин мүәллифи кими гәләм јолдашлары арасында нүфуз газанмышдыр.

Тәдгигатчыларын фикринә кәрә, Мирзә Шәфи Вазеһин әввәлләр Кәнчәдә тәшкил етдији «Дивани-һикмәт» мәчлисинә Бакыханов да кәлиб, јени әсәрләрини охујармыш. Башга шаир јолдашлары онун ше'рләринә нәзирәләр јазармыш. «Фатма тар чалыр» ше'ри шаирин ән уғурлу лирик әсәрләриндәндир.

Дејилдијинә кәрә, алман шәрғшүнасы Ф.Боденштедт Мирзә Шәфинин ше'рләрилә бәрәбәр, Бакыхановун да ше'рләр күллијјатыны (әл-јазмасыны) өзү илә Алманијаја апарыб, орада итирмишдир. Буна кәрә дә узун мүддәт Бакыхановун ше'рләриндән әдәби сөһбәт ачылмамышдыр.

Билирик ки, Мирзә Шәфинин ше'рләринә Русијада, еләчә дә Авропанын бир чох өлкәләриндә чохлу мусиги јазылмыш, романслар бәстәләнишдир. Илк дәфә Бакыхановун лирик ше'рләринә тәхминән јүз әлли ил сонра мусиги әсәрләри јазылды. Ү. һачыбәјовдан башлајарағ бәстәкарларымызын заманын имтаһанындан чыхмыш классик әдәби нүмунәләрә мүрачиәт етмәси диггәтәләјиг ишдир. Бу бахымдан, һөрмәтли бәстәкарымыз Тофиг Бакыхановун иши тәгдир едилмәлидир. Бәстәкар һәлә 1967-чи илдә нәшр етдији «Кәзәлликләр мәскәни» нәғмәләр мәчмуәсиндә Гүдсинин лирикасына мүрачиәт етмиш, романслар јазмышдыр. Романслар бизи дүшүндүрүр, кәзәллик аләминә апарыр, мә'нән сафлашдырыр, әсил естетик зөвг мәнбәјинә чеврилир.

Романс испан ше'р формасы кими һәлә гәдимдән Авропада, сонра да Русијада кениш јайылмыш, онун бир сыра гијмәтли нүмунәләри јаранмышдыр. Аббасгулу Аға Бакыхановун лирик әсәрләринә романсларын бәстәләнмәси Тофиг Бакыхановун јени јарадычылығ ахтарышларынын бәһрәсидир. Бу һәм дә классик нүмунәләрин тәблиғи, онларын мүасир әһәмијјәтинин мусиги дилиндә поетик тәсдигидир.

Бүтөв бир јарадычылығ силсиләси тәшкил едән бу мусиги лөвһәләри Тофиг Бакыхановун, еләчә дә шаирин динләјичиләрлә, охучуларла јени көрүшү олачағ, унутулмаз сәнәткарын хатирәсинә бәстәкарын дәрин һөрмәти кими гијмәтләнәчәк, үрәјимиздә рәғбәт һисси ојадачағдыр.

Нәриман һәсәнзадә

СӨЗ ДҮШҮРҮНДӨ

Сөзлөрү АББАСГУЛУ АГА БАҚЫХАНОВУНДУР

(1794 – 1847)

Вокал партијасынын редактәси *Фирудин Мехдијевиндир.*

Муһигиси ТОФИГ БАҚЫХАНОВУНДУР

Moderato

p *mf*

p

mf Andante sostenuto

Сөз дү-шән-дә гы-в-рым сач-дан

p

1. 2.

неч бил-мәм, неч бил-мәм, не чин мә-нә һү-чум е-дир

mf

дәр-дү гәм, дәр-дү гәм?! Не чин мә-нә һү-чум е-дир

p

f *Piu mosso*

дәр-дү гәм, дәр-дү гәм?! Гәм-лә хо-шам һәс-рәт о-ду

f *mf*

f

ја-нан-да, ја-нан-да, илк шө'-лә-дән ја-ныб кү-лә

f

1.2. 3.

дөн - мү_шәм

Сәбр ет - мә - ли , сәбр ет - мә - ли

p

а - шиг кә_рәк, ә_сир гуш, ча - лыш - - ча

p

о - лар да_һа тор мөһ_кәм, о - лар да_һа тор мөһ_кәм.

mf Andante sostenuto

Be - лә фүр - сәт ә - си - рә чох аз дү - шәр,

бе - лә фүр - сәт ә - си - рә чох аз дү - шәр,

гә - фәс зә - иф, бүл - бүл шур - да, күл бәр - нәм,

күл бәр - нәм, гә - фәс зә - иф, бүл - бүл шур - да,

f Piu mosso

күл бәр-һәм, күл бәр-һәм. Мә-ләк би-ча.

тә'нә вур-мур, билир ки, билир ки.

һәр бә-ла-ны тө-рәт-мә-дә бу а-дәм.

1.2.

Өз о-вун-дан, өз о-вун-

3.

- дан ја_ра ал_маг нә хош_дур. Ә_вәз ет_мәз

бу ләз - зә_ти һәр мәр_һәм, бу ләз - зә_ти һеч мәр_һәм.

rit.

a tempo

Јар га_мә_ти ги_ја - мәт_дир, сус, Гүд_си,

јар га_мә_ти ги_ја - мәт_дир, сус, Гүд_си, ги_ја - мә_тә

дүш - дү де - јән бу а - ләм,

ги - ја - мә - тө дүш - дү де - јән бу а -

- ләм. Сус, сус,

Гүд - си.

pp

ЖЕНӘ БҮЛБҮЛЛӘР

Moderato

f *sf* *mf* *rit.*

mf Охумар

Je - нә бүл - бүл - ләр ә - чәб баш - ла - ды - лар шү - рү нә - ва,

a tempo *p*

ешг - дән гис - сә а - чыб сөј - лә - ди - ләр мин мә - на.

f

За - һи - ри су - рә - тә ешг әһ - ли нә - зәр сал - маз һеч,

mf

За-ни-ри су-рә-тә ешг әһ-ли нә-зәр сал-маз һеч,

mf *rit.*

Ү-зү-нә бах-маг и-лә

f *p*

гәлб-дә кө-рәр баш-га сә-фа. Ү-зү-нә

бах-маг и-лә гәлб-дә кө-рәр баш-га сә-фа.

Meno mosso

mf

a tempo Бе-лэ бир

p росо а росо *cresc.* *mf*

а - лэ - ма дил вер - ма - јин неч фај - да - сы јох,

ки - ма дил вер - ди кө - нүл сев - ки - ли - дән

росо а росо *cresc.*

f Меню

чэк - ди чэ - фа. Бе-лэ бир а - лэ - ма дил

sf

вер_мә — јин һеч фај_да — сы јох, фај_да_сы јох,

ки_мә дил вер_ди кө_нүл сөв_ки — ли_дән

чәк_ди чә_фа.

Һич_рә дөз — дүм кө_зә — лин вәс — ли — нә үм_
 Ор_та_лыг — да ә_зи — либ тап — ма_дым һеч

- мид е - дэ-рэк, Он - ла - рын ки, вар и - ди
дэр - дэ дэ - ва. Да - на чох чан - ла - ры - ны

дил - бэ-ри, чох көр - дүм мән. дэр - дү бэ-ла.
сар - ды гә-мү

Гол, га - над - сыз

бу ү - рэк - лэр ки, кө - рүр-сән Гүд -

mf

- си,

уч - ду - лар ешг,

ешг

фә - за - сын - да

ә - чәб

мис - ли

һү - ма.

ТОХУНМАЈАГ КҮЛЛЭРЭ

Allegro moderato

f mf

mf Охумар

Чэ - мэн - дэ сэрв дэ

p poco cresc. p

га - лыб - дыр hej - ран, наз - ла - на

бил - мир о у - тан-ды-ғын - дан. На - зә - нин

га - мәт - ләр кә - лән - дә рәг - сә, кө - нүл, көз -

о - лар - мы, кө - нүл, көз о - лар - мы

ра - һәт бир за - ман. Гүд - си, бу күл - лә - рә,

Гүд - си, бу күл - лә - рә эл вур - маг ол - маз,

бах - маг - чын ја - рат - мыш, бах - маг - чын

ја - рат - мыш он - ла - ры дөв - ран, он - ла - ры дөв -

- ран, он - ла - ры дөв - ран, дөв - ран.

poco diminuendo

mf

Һәр јан-да чан а — лан

mf

бир на — зә — нин — дир,

Һәр јан-да чан а — лан бир на — зә — нин —

- дир, һәр јан - да чан. а - лан

бир нә - зә - нин - дир, бир нә - зә - нин -

mf cresc.

- дир, а

f

О ин - чә ба-хыш - лар вер - мә - јир а -

ман. На — зә — нин га — мэт — ләр

кә — лән — дә рәг — сә кө — нүл, көз

о — лар — мы ра — һәт бир за — ман.

Ө — мүр тәк ке — чир — ләр сүр' — ət — лә бир.

8----- 8-----

— бир, сүр' — ət — лә бир — бир.

sf

meno mosso

mf

mf

Бу лүт - фү көр - мә - ја

p

гал — ма — јыр им — кан.

mf

First system of the musical score, featuring a vocal line and a piano accompaniment. The piano part includes a double bar line and a key signature change to one sharp (F#). Dynamics include 'f' (forte).

Чэ - мэн - дә сэрв дә га - лыб - дыр hej -

Second system of the musical score, featuring a piano accompaniment.

- ран, Наз - ла - на бил - мир о

Third system of the musical score, featuring a piano accompaniment.

у - тан - ды - ғын - дан. На - зә - нин

Fourth system of the musical score, featuring a piano accompaniment.

га — мэт_ләр кә — лән — дә рәг — сә,

кө — нүл, көз о_лар — мы, кө — нүл, көз

о_лар — мы ра_һәт бир за — ман.

Гүд — си, бу күл — лә_рә, Гүд — си,

күл - лә - рә әл вур - маг ол - маз,

Гүд - си, бу күл - лә - рә, Гүд - си, бу

күл - лә - рә әл вур - маг ол - маз,

78 - 4

ГЭЛБИМИ ИШЫГЛАНДЫРАН

Andante

Охумаг

Һәр зүл-мүн ра-һат-лыг бәхш е-дир и-нан,

ешг-ин-дир гәл-би-ми и-шыг-лан-ды-ран,

ешг-ин- гәл-би-ми и-шыг-лан-ды-ран.

accelerando

Һәр җер _ дэ чә _ ма_лын бир кө-зәл _ лик _ лә,

poco *a* *poco* *accel.*

көз _ лә-рим ө _ нүн _ дән чә-кил-мир бир ан.

с.э. *с.э.*

Гә _ бу _ лун шүб _ һә-сиз бәх - ти-јар-лыг _ дыр,

Мено

ол _ ма_дым, ол-ма-дым лүт.фүндән мән _ сә

f

8

ка́м — ра́н. *mf* Бэс ха́-ны

ма́н — зи — лин, сэ — нэ́ јол ха́ — ны, ке — ри — ја

га́л — мыш — дыр би — зим кар — ван, би — зим кар —

a poco *diminuendo*

— ван.

mf *p*

mf

На - кам - лыг ө - зү бир кам ол - ду би - зэ,

бу и - миш бу ешг - дэн би - зэ эр - мә - ған,

бу и - миш бу ешг - дэн би - зэ эр - мә - ған.

Ә - лин - дә хән - чәр - дир, лә - бин - дә кү - лүш,

росо а росо cresc.

гә - ри - бә га - тил - миш би - зим чан а - лан

с.э. с.э.

f
еј Гүд-си, һеј - рәт-дә-јәм, мә-ни рәдд е - дән,

о кө-зәл, о кө-зәл ол-муш-дур меһ - ри - бан,

ин - ди меһ - ри - бан, ин - ди меһ - ри - бан.

a tempo

мeн - ри-бан. Һәр зүл-мүн ра-һат - лыг

бөхш е-дир и - нан, ешг-ин-дир гэл-би - ми и - шыг -

- лан-ды-ран. Һәр зүл-мүн ра - һат - лыг

бөхш е-дир и-нан, бөхш е - дир

accelerando

и — нан, ешг. ин — дир

гэл — би — ми и — шыг — лан — ды — ран, и — шыг — лан — ды —

— ран, и — шыг — лан — ды — ран, и — шыг — лан — ды —

— ран.

Еј ма_лэб.бэт ба_гы_нын сэр_ви, кө_зэл, наз_лы,

наз — лы ни — кар.

poco animato
Мис — ли јох

сэ_н_дэ о_лан кү_л ја_на фын, га — мэ_ти_нин, !

lv *росо а росо cresc.*

га - ма - ти - нин, нејф а - хир со - ла - чаг - дыр бу ла - тиф

росо а росо cresc.

күл - рүх - сар. Бағ - ла - дым, бағ - ла - дым бел о вә - фа - нә,

вә - фа - нә и - на - ныб бил - ма - дим неч, неч,

Tempo I

неч ки,

mf

чэ — фа — пи — шэ — ву бэд — ши — вэ — сэн бэд — кир —
 Геј — рэ јар ол — дун э — кэр ејб е — лэ — маз ејб е — лэ —

— дар.
 — маз,
 Геј — рэ јар ол — дун э — кэр ејб е — лэ —

— маз,
 чүн — ки мә — ним, на — зә — нин

дил — бә — ри — мин дүн — ја — да чох шөһ — рә — ти вар, шөһ — рә — ти

вар.

mf
Еј көзәллик

a tempo

rit.

чәмәни ичра күли та-зә, та-зә ба-һар, еј мә-һәб-бәт

c. a.

ба-ғынын сәрви, көзәл, назлы, назлы ни-кар

c. a.

ej мә-һәб-бәт ба-ғы-нын сәр-ви, көзәл, наз-лы, наз - лы ни -

- кар.

mf

poco animato

Ин - чә - сән шу - хү зә - риф

poco animato

сәв - ки-ли бир а - фәт-сән, а - фәт - сән,

f

poco a poco accel.

Бе-лә дил-дар не-јиф-дир е-лә-јә зүл-мү шү-ар.

Гүд-си, гәл-бин-дә јә-гин ки, сә-нә јер вер-мә-јә-чәк,

poco a poco diminuendo e rit.

гәл-бин-дә сә-нә јер вер-мә-јә-чәк,

*poco a**poco dim. e rit.**p* **Meno mosso**

наз-лы ни-кар. Гүд-си, гәл-бин-дә

я́-гин ки, сә-нә јер вер-мә-јә-чәк, сон-ра-дан кәр - че

пе - ши-ман о - лу - бан кәл - сә о јар.

f a tempo

Гүд - си, гәл-бин - дә јә-гин ки, сә-нә јер вер - мә - јә-чәк,

a tempo

сон - ра - дан кәр - че пе - ши-ман о - лу - бан

mf

кәл_сә о јар, Сон_ра_дан кәр_че

пе_ши_ман о_лу_бан кәл_сә о јар,

кәл_сә о јар, наз_лы ни_кар.

sf *pp*

КӨЗЛӘЈӘР

Allegretto

The musical score is written for piano and voice. It begins with a piano introduction in 6/8 time, marked *Allegretto*. The piano part features a rhythmic melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand, with a forte (*f*) dynamic. The vocal part enters in the third measure with the lyrics "ро-со а ро-со" (ro-so a ro-so) and a crescendo (*cresc.*) marking. The piano accompaniment continues with a steady eighth-note pattern. The vocal part then sings "Оху-мар" (Ox-u-mar) followed by "Бој - лә гаш - ла га - мә - тә" (Boj - la gash - la ga - ma - ta). The piano part provides harmonic support with chords and a moving bass line, marked with a forte (*f*) dynamic.

ро-со а ро-со *cresc.*

Оху-мар *f*

Бој - лә гаш - ла га - мә - тә *f*

ет _ сэн нэ _ зэр, сан _ ки пар_лаг нур са_чыр

көј _ дэн гә_мәр, гә _ мәр.

Бој _ лә гаш_ла га _ мә _ та

ет _ сэн нэ_зэр, ет _ сэн нэ_зэр, сан ки

пар — лаг нур са_чыр көј — дән гә — мәр,

гә — мәр. Вар ке_чәј — лә күн — дү_зүн,

вар ке_чәј — лә күн — дү_үн, вар ке_чәј — лә

күн — дү_зүн бир а — дә_ти, ол — маз он — лар

бир - би-рин - дән чил - вә - кәр. Ол - маз он - лар

бир би-рин-дән чил - вә - кәр. Көз-лә-јәр, Гүл - си,

көз-лә-јәр, Гүл - си, бит-мәз ке-чә, кәл - мәз сә - һәр.

Meno mosso

Ағ ү-зи-лә гап - га - ра

зүл - фү о - нун, ке - чэ - ни күн -

- дүз и - лэ ет - миш һәм сә - фәр.

mf Аг ү - зи - лэ гап - га - ра

зүл - фү о - нун, ке - чэ - ни күн -

- дүз и - лэ ет - миш һәм сә - фәр.

Баш - га а - ләм - дә

кә - зәр а - шиг - лә - рин,

көз — лә — јәр, көз — лә — јәр бит — мәз ке —

— чә, көз — лә — јәр, бит —

— мәз ке — чә, кәл — мәз сә — һәр.

Бағ, ме — шә, бос —

p *a poco* *cresc.* *f* *mf*

- тан, ча - мән, күл - шән ки, вар, чүм - лә - си ешг.

- ин су - јун - дан дир - ча - ләр, чүм - лә - си ешг.

- ин су - јун - дан дир - ча - ләр, дир - ча - ләр.

Вар - са, Гүд - си, чэз - бе - ји

гэл - бин сэ - нин,

accelerando

росо а росо accel.

јет - ки - лэн ча - на - на, јет - ки - лэн

росо а росо accel.

ча - на - на чан - дан би - хэ - бэр.

f *Meno mosso*

Вар - са, Гүд-си,

чээ - бе - ји гэл - бин сэ - нин,

јет - ки-лэн ча - на-на

чан - дан би - хэ-бэр, Гүд - си.

СӨЛӨ

Moderato

Охумар

Сөј - лә, нә ла — зым,

сөј-лә, нә ла-зым мә-нә сән-сиз ча — Һан,

чүн - ки хә - ча - ләт, чүн - ки хә - ча - ләт чә - ки - рәм һәр за -

- ман. *mf* Сөј - лә, нә ла - зым, сөј лә, нә ла - зым

мә - нә сән - сиз ча - һан, *f* Хеј - ри нә - дир

дүн - ја - да, дүн - ја - да бош шеј - лә - рин.

нур — ла кү — нәш тап — ды, нур — ла — нәш

тап — ды бу а — ләм — дә,

Poco piu mosso

бу а — ләм — дә шан.

mf Agitato

Һеч җарашар-мы, ө — зүн

ин - саф е - лә,

p poco a

poco cresc.

неч ја - ра - шар - мы, ө - зүн

ин-саф е-лә а-зад-и-кән гул о-ла-сан На-тә-ван.

Сөј - лә, нә ла-зым, сөј - лә, нә ла-зым мә-нә сән-сиз ча - һан,

Темпо 1

мә-нә сән-сиз ча - һан, нә ла-зым ча - һан.

mf

p

Бағ-да-кы гуш - лар, бағ - да - кы гуш - лар

на_мы_сы лал о — лар, нәғ — мә де_сә,

нәғ - мә де_сә бүл_бү - лү ши-рин — зә_бан.

mf

Сөј_лә нә ла_зым, сөј_лә нә ла_зым мә_нә сән-сиз ча -

- нан. Гор - ху - рам ки, а - хыр - да ,

а - хыр - да сә - нин иш - лә - рин, фај - да - сыз ол -

- сун да, фај - да - сыз ол - сун да,

чы - хар - сын зи³ - јан, чы - хар - сын зи³ - јан.

Тәриф олундугча сөзүн Гүд-си, бил,

росо accel.

чил-вә та-пар ше'р-лә-рин, ше'р-лә-рин ан-ба-ан.

f

Гүд-си, бил, Гүд-си.

росо

Tempo I

a poco cresc. ff

БЭХТЭВЭР

Moderato

mf

3 3 3 3 3

3 3 3

p

mf Охумаг *w*

Көз-лө-рим ү-зү-нэ нэ-за-рэ
Кө-зэл-лэр э-кэр чох се-вэр-лэр

ис-тэр, ис-тэ-мэз нэ-кү-нэш,
на-зы, на-зын-да бир-хэд-ди

3

нэ нурлу ол-маз-мы гэ-мэр. мэ-кэр?!

Ким-дир ки, Жан-ма-сын гэ-ми-нин тө-нин-дэ

шэ-ра - рэ-син - дэн, о-нун чан, чи - кэр?! :// - кэр?!

А-шиг-лик ид-ди - а, а-шиг-лик

ид-ди - а е-дэн кэ-рэк-дир,

ах-тар-сын дүн-ја-да вэ-фа-лы дил - бэр,

дил - бэр, вэ-фа-лы, дил-бэр, дил - бэр.

Га-пын-да бэн-дэ-лик еј-лэ-јир Гүд-си,

Га-пын-да бэн-дэ-лик еј-лэ - јир Гүд - си

бу дөв-лэт ет - миш - дир о - ну бэх - тө - вэр,

бу дөв-лэт ет - миш - дир о-ну бэх - тө -

- вэр, о - ну бэх - тө - вэр.

МҮНДƏРИЧАТ

Сөз дүшəндə	1
Јенə бұлбұллар	8
Тохунмајаг күллəрə	14
Гəлбими ишыгландыран	24
Назлы Никар	31
Көзлəјəр	40
Сөјлə	50
Бəхтəвəр	58

Бакиханов Тофик Ахмед оглы

Говоря о Гудси

(на азербайджанском языке)

Редактору *З. Стелник*. Нəшријјат Редактору *Ш. һусејнова*. Рəссамы *Г. Сүлєјманов*.

Бəдин редактору *И. Сəфəрли*. Техники редактору *Б. Х. Гурбанова*.

Корректору *Р. һусејнова*.

Чана имзаланмыш 24/III-1978-чи ил. Форматы 70×108^{1/16}. Офсет кағызы № 2. Физики чап в. 3,75. Шəрти чап в. 5,25. Учот нəшр. вəрəги 4,95. Сифариш № 78. Тиражы 1 700. Гијмəти 50 гəп.

Азəрбајчан ССР Назирлəр Совети Дəвлəт Нəшријјат, Полиграфија вə Китаб Тичарəти Ишлəри Комитəси.

«Ишыг» нəшријјаты. Бакы, А. М. Шəрифзадə күчəси, 79.

26 Бакы комиссары адына мəтбəə, Бакы, Əли Бајрамов күчəси. № 3.